

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם¹ (קדמא מרכא פשטא) מִחוּרֵב דְּרָךְ הָרַ שְׁלֵעִיר עַד קִדְשֵׁי בְרִינְעַ (דברים א, ב)

רבנו בחיי מביא: "ובמדרש אלה הדברים רבה (כת"י פר' דברים) אחד עשר יום מחורב, אחד עשר יום היו ישראל מושלמים להקב"ה, כלומר מארבעים יום שהיה משה בהר היו ישראל אחד עשר יום ולא יותר בשלום עמו, וכ"ט יום לתשלום ארבעים יום חשבו לעשות העגל. וחד אמר שני ימים היו מושלמים בחורב לא יותר, שנאמר (ישעיה נח, ב) ואותי יום יום ידרושון, וחד אמר יום אחד שנאמר (דברים ד, י) יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב, וחד אמר אפילו יום אחד לא היו מושלמים אלא בו ביום עשו עבודה זרה, שנאמר (ישעיה יז, יא) ביום נטעך תשגשגי". ע"כ.

ונרמז בטעמים: אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם² (קדמא מרכא פשטא). הטעם פשטא רומז ליושר¹. נגינת הטעמים מפרידה את התיבות, ורומזת לדברי המדרש שהעם היה ישר עם הקב"ה רק בזמן קצר, אולי יום אחד. שלום המאירי

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂרֵי עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ בְּאַחַד כְּלֻחֲדֵשׁ דִּבְרֵי מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּכֵל³ (תלישא גדולה) אֲשֶׁר צָנָה יְדֹנָד אֹתוֹ אֱלֹהִים (דברים א, ג)

האם "כָּל אֲשֶׁר צָנָה יְדֹנָד אֹתוֹ אֱלֹהִים" פירושו שגם הצטוו לומר את דברי התוכחה שבפסוקים הבאים?

הרמב"ן מבאר² שהכונה שלא הוסיף במצוות, אלא הוסיף ובאר אותן כאמור לקמן (פסוק ה') "בְּעֶבֶר הַיָּרְדָן בְּאֶרֶץ מִזְבֵּחַ הַזֶּה הָאֵל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמְרָם".

רבי מרדכי הכהן מבאר³ שהכונה שאופן התוכחה, בנחת, היה כציווי ה'⁴.

החת"ם סופר מבאר⁵ כי מיד אחרי הכותו את סיחון בתשרי נתן אל לבו לומר כל משנה תורה כמו שהיא כתובה לפנינו בלשון עצמו ולא ציווה ה', וסידר הדברים בלבו עד ר"ח שבט שנת ארבעים, ואז דברה שכינה

¹ פשטא רומז ליושר ולתשובה, כפי שנרמז בענין השופר של ראש השנה (ראש השנה דף כו עב) "שופר של ראש השנה של יעל פשוט ... כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי". ורמז לימינו של הקב"ה שהיא פשוטה לקבל שבים.
² רמב"ן על דברים א, א: "והנה הזכיר בכאן שני דברים - אמר שדבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אותו אליהם, וזה רמז אל המצות שיאמר להם בספר הזה שלא נזכרו עד הנה בתורה ואמר שהם ככל אשר צוה אותו השם לא הוסיף ולא גרע על מה שנצטווה, והזכיר זה בעבור שלא אמר בהם "וידבר ה' אל משה", ולכן כלל אותם עתה שהם כולם ככל אשר נצטווה מפי הקב"ה ואמר עוד כי הואיל משה באר את התורה, וזה רמז במצות שנאמרו כבר שיחזור אותם לבאר אותם ולחדש בהם דברים וטעם "הואיל משה", שרצה לבאר להם את התורה, והזכיר כן להודיע כי מעצמו ראה לעשות כן ולא צוהו השם בזה..."

³ שפתי כהן כאן: "דיבר משה אל בני ישראל. אמר להם לא שחם ושלוש עליכם יש לי שום שנאה לפי שלקיתי על ידיכם ולזה אני מדבר לכם דברים קשים, כי אני שמרתי ציווי של מקום שאמר לי בארץ מצרים שאתנהג עמכם בנחת, שנאמר (שמות ו', יג) וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצוהם אל בני ישראל אמרו ז"ל (שמות רבה ז', ג) שצוה להנהיגם בנחת ולסבול אותם ואמר לו בני סרבנים הם טרחנים הם על מנת כן, ואני קיבלתי עלי הצוה ואיני זז ממנה, ואיני מוכיח אתכם אלא מרוב אהבה".

⁴ גם כתב סופר, רבי אברהם שמואל בנימין סופר, מבאר על אופן הדבור: "ויהי בארבעים שנה וכו' דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אותו אליהם, פירוש שהיו דבריו בנעימה בלי לעג לשון, ככל אשר צוה אותו אליהם, כמו אלו הדברים אשר צוה ה' אותו ובשליחותו אמרם על נכון בלי גמגום וכבידות פה, כן היו אלו הדברים".

⁵ חתם סופר על דברים א, ג שנת תקי"ף.

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

מתוך גרוננו כל אותן הדברים בלשוננו ממש שסידרם כל אותן הימים ולא שינה הקב"ה מלשוננו שסידר לעצמו⁶.
ע"כ.

ונרמז בטעמים: **כָּלֹל** (תלישא גדולה) אֲשֶׁר צָוָה יְדֹדָה, הטעם רומז שהדברים הבאים נתלשו, נאמרו בלי ציווי ה', או שרומז שנאמרו בציווי ה', אך בהפרש זמן.

שלום המאירי

אַחֲרֵי הַכֹּתֹוּ (מִנַּח רְבִיעִי) אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת עֹוֹ מֶלֶךְ הַבְּשָׁן (דברים א, ד)

רבי טוביה ב"ר אליעזר מבאר⁷: "ולמה הוכיחן בסוף ארבעים שנה? אמר ר' סימון שאלו הוכיחן תחלה היו אומרים מה לנו לבן עמרם. אלא לאחר שעושרן⁸ ונתן להם ביזת סיחון ועוג הוכיחן מפי הגבורה".

רבי ישראל אהרן קלצקין, מעדני הפרשה, מבאר שנרמז בטעמים **אַחֲרֵי הַכֹּתֹוּ** (מנח רביעי), שמשה הניח לישראל ולא הוכיחם עד אחרי שקיבלו ישראל ארבע ביזות: רכוש גדול במצרים, ביזת הים, ביזת סיחון, ביזת עוג.

אַחֲרֵי הַכֹּתֹוּ (מִנַּח רְבִיעִי) אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן וְאֶת עֹוֹ מֶלֶךְ הַבְּשָׁן (דברים א, ד)

מדוע הוזכרו סיחון ועוג בנפרד? במדרש מבואר⁹ שעל כל הצלה היו צריכים לומר שירה בנפרד, כפי שהשלים ותיקן דוד בתהלים (קלו): "(יט) לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעֹלָם חֲסָדוֹ. (כ) וְלַעֲוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן כִּי לְעֹלָם חֲסָדוֹ", וכך עתידים ישראל לומר שירה על מפלת ארבע מלכיות.

רבי ישראל אהרן קלצקין, מעדני הפרשה, מבאר שנרמז בטעמים **אַחֲרֵי הַכֹּתֹוּ** (מנח רביעי), מכאן למדים שצריך לומר שירה על כל ישועה בפני עצמה, ממילא יהיה על ישראל לומר שירה על מפלת ארבע מלכיות.

⁶ ראה גם **מלבי"ם**: "ויהי בארבעים שנה, ר"ל הנה הדברים האלה דבר משה מדעת עצמו בזמנים מחולפים כדרך הדורש והמוכיח, ולא היה לו רשות לכתבם בספר ואף אם היה כותבם לא היה בהם קדושת ס"ת רק היה ענינם כדברי תוכחה שנאמרו עפ"י חכם או כדברים שדבר איש הרוח ברוה"ק, אבל בארבעים שנה באחד לחדש שבט צוה לו הקב"ה לאמרם שנית לישראל בצווי מפי הגבורה, כי אמר לו דבר אל בני ישראל לאמר, וכן צוה לו שיכתבם בספר מפי ה' ושיאמרם ושיכתבם לא כפי הסדר שאמרם ב"א מקומות הנ"ל רק בסדר אחר שסדר ה'. וז"ש דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אותו אליהם שא"ל דבר אל בני ישראל לאמר ה' אלהינו דבר אלינו בחורב וכו' עד סוף ספר משנה תורה, הכל נכתב עפ"י ה' ולא כתב מדעתו אף קוצו של יו"ד, ולכן דינו ככל יתר הספרים שנכתבו מפי ה'".

⁷ מדרש **לקח טוב**, הנקרא פסיקתא זוטרותא, תחילת פרשת דברים.

⁸ שעושרן כלומר שהעשיר אותם.

⁹ **מדרש הגדול** דברים: "למה נאמר זה לעצמו וזה לעצמו ללמדך שהיו חייבין לומר שירה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו וכיון שלא אמרו עליהן שירה בא דוד מלך ישראל ואמר עליהן שירה שנ' לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעֹלָם חֲסָדוֹ וְלַעֲוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן כִּי לְעֹלָם חֲסָדוֹ. וכשם שאמר דוד שירה על מפלתן כך עתידין ישראל לומר שירה על מפלת ארבע מלכיות שנ' שירו לה' שיר חדש תהלתו מקצה הארץ ישימו לה' כבוד (ישעיה מג, י –יא)".